

К.п.н. Сасенко Н.С.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Україна

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Вища технічна школа має ставити за мету формування повного спектру загальнокультурних і професійних компетентностей, необхідних молодому фахівцю для ефективної реалізації в професійній сфері, яка виступає вагомою складовою загальної успішності і повної самореалізації людини в житті. Таке соціальне замовлення потребує побудови навчального процесу на основі компетентісного підходу, згідно з яким результати освіти і навчання вимірюються в кількісних і якісних параметрах засвоєних компетенцій (соціально-особистісних, предметних, базових професійних, спеціальних фахових та ін.) та сформованих компетентностей випускника, а не в нормативно затвердженому переліку навчальних дисциплін. Не існує прямої відповідності переліку компетенцій й компетентностей і переліку дисциплін, через зміст яких такі компетенції й компетентності формуються, оскільки у більшості випадків останні досягаються в результаті вивчення декількох дисциплін, при чому такі дисципліни мають бути представлені у тісній взаємодії й узгодженості за змістом та етапами засвоєння. Така ситуація потребує реалізації навчання на засадах інтегративності й міждисциплінарності.

Результатом вищої освіти мають стати не просто знання, навички і вміння з окремих предметів, а широке поле діяльності, в якій випускник здатен професійно діяти і самореалізовуватися. Згідно з відомою класифікацією А.В. Хуторського всі компетенції умовно можна розділити на три види : 1) ключові компетенції: ціннісно-сміслова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, а також компетенція

особистісного самовдосконалення; 2) загальнопредметні компетенції; 3) предметні компетенції.

Вища освіта випускника інженерних спеціальностей до того ж передбачає сформованість заданого рівня ключових професійних компетентностей: проектно-конструкторської, науково-дослідницької, проектно-технологічної, організаційно-керівницької. Пріоритетність серед означених компетентностей визначається спеціальністю і спеціалізацією випускника, тобто яким саме інженером він планує стати: інженером-технологом, інженером-конструктором, інженером-дослідником тощо.

Володіння іноземною мовою інженерами реалізується в практичній діяльності і це означає, що в дисципліні «іноземна мова професійного спрямування» переважає діяльнісний зміст. Відповідно, професійно орієнтована міжкультурна комунікативна компетентність, як основна мета навчання іноземної мови професійного спрямування, так само, як фахова компетентність майбутнього інженера, є складниками діяльнісної компетентності і мають формуватися взаємопов'язано на основі міждисциплінарності.

З позиції компетентнісного підходу модель розвитку іншомовно-мовленнєвої культури студентів технічних спеціальностей включає декілька компонентів:

- функціонально-цільовий, який визначається основною метою навчання іноземної мови професійного спрямування – формування у студентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності, яка включає навчальну, методичну, іншомовну-комунікативну, соціокультурну та інші компетенції;
- змістовий і організаційно-діяльнісний, які спрямовані на вдосконалення знань, вмінь і навичок міжкультурного спілкування студентів, на розвиток здібностей ефективного вирішення комунікативних задач в різних ситуаціях академічної і професійної взаємодії;

- результативно-оціночний, який охоплює всі види і форми контролю і зворотного зв'язку [1]: контроль з боку викладача, самоконтроль, взаємоконтроль студентів.

Така модель реалізується в навчальному процесі в опорі на принципи:

- ◆ міждисциплінарності та інтегративності – взаємопов'язаного формування фахової й мовленнєвої компетентностей;

- ◆ варіативності – використання різних форматів навчання; свобода вибору студентом власних освітніх цілей, індивідуальних стратегій навчання та власних траєкторій пізнання в окресленому освітньому полі; самостійний пошук і вибір джерел інформації та ін.;

- ◆ поетапності формування знань, вмінь, навичок міжкультурної професійної взаємодії як основи перманентного розвитку мовленнєвої культури;

- ◆ селективності, яка проявляється:

- а) в аспекті змісту навчання - у виборі (відповідно до професійних і академічних потреб студентів різних інженерних спеціальностей) сфер спілкування, тем, ситуацій; мовного та мовленнєвого навчального матеріалу; країнознавчого та лінгвокраїнознавчого навчального матеріалу для формування соціокультурної компетентності на основі інтернаціоналізації й кроскультурності, яка може розглядатися в одному полі з кросдисциплінарністю, що відповідає комплексному характеру розвитку іншомовно-мовленнєвої культури;

- 2) в аспекті вибору технологій, форм і методів навчання. Численні наукові дослідження з методики викладання іноземних мов і спостереження за навчальним процесом свідчать про різну ефективність широко розповсюджених форм і методів навчальної роботи для розвитку ключових компетентностей. Найменш ефективними для вирішення такої задачі вважаються: фронтально-індивідуальне опитування, монолог викладача, бесіди інформаційного характеру, демонстрація фільмів, самостійна робота студентів з підручником за завданням викладача, контрольна робота в традиційному форматі (А.В. Хуторської). На відміну від цього компетентносні методи і форми навчання

включають елементи проблемності, потребують переформатування аудиторної, позааудиторної й самостійної роботи, спрямовані на розвиток критичного мислення студентів, передбачають використання методу проєктів, методу дебатів і дискусій, круглих столів, презентацій та брифінгів, кейсового методу, мовного портфелю, парної й групової роботи, широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в навчальній й контролюючій функціях [2].

Компетентнісний підхід до навчання іноземної мови у вищій технічній школі сприяє засвоєнню компетенцій і формуванню предметних компетентностей для ефективної міжкультурної комунікації, загальнопредметних компетентностей на основі міждисциплінарної взаємодії та загальних або ключових компетентностей, високий рівень яких слугує запорукою особистої та професійної успішності, високої конкурентоспроможності випускників на вітчизняному і світовому ринках праці.

Література:

1. Саєнко Н.С. Формування самоконтролю студентів у розвиваючому навчанні іноземних мов. Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика» Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, Випуск №7, 2014. - С. 182-187.
2. Саєнко Н.С. Розвиваюче навчання іншомовного письма майбутніх інженерів на основі синергетичного підходу - Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Випуск №115, 2014. - С. 200-206.